

quod tibi fieri non vis, alii non feceris.

Scimus enim quia lex spiritualis est. Quæ spiritualia mandat.

Ego autem carnalis sum. Ego quaecumque legem accipio, & carnaliter vivere consuevi.

Veneratus sub peccato. Quod enim operor, non intelligo. Non enim quod volo bonum, hoc ago: sed quod odio malum, illud facio. Proposito peccato, ut si consilium ejus acceperem, ipse servus efficiat, sponte memetipsum subiciens, etiam quasi inebriatus consuetudine peccatorum, ignoro quid facio. Quod enim operor non intelligo. Sive ita pronunciam: ego non intelligo malum esse quod invito admitto, cum malum nolo facere quod committo: utique cum lege sentio: quæ mala & non vult, & prohibet. Potest autem & intelligi: Si pecco, legis severitati meipsum subijcio. Item invenitur peccare, qui voluntati carnis inservit.

Si autem quod nolo illud facio: consentio legi, quoniam bona est. Si ea quæ lex præcepit contraria voluntati carnis, cultodire voluerim, secundum carnem quod nolo illud facio: secundum verò voluntatem spiritus, legi Dei spirituali atque bonæ convenio.

Nunc autem jam non ego operor illud. Ante consuetudinem ergo libens ego ipse faciebam. Item dicens: Jam non ego operor illud: ostendit quia non est hominis rationalis, irrationalium animalium ritu vivendum. Inferens autem, quod habitabat in me peccatum: docuit quia totum se tradiderit passionibus carnis, quæ Deo sunt inimicæ.

Sed quod habitat in me peccatum. Habitat quasi hospes, & quasi aliud in alio: non quasi unum: ut accidentia scilicet non naturalia.

Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea bonum. Non dicit: Non est caro mea bona. Item hoc ex persona ejus dicitur: qui peccandi consuetudinem habet: & carnis vitii tenetur obnoxius.

Nam velle adjacet mihi. Est voluntas, sed non est effectus: quia carnalis consuetudo voluntati resistit. Item voluntas carnis amatur magis, quam Dei. Ideo dicit, velle adjacet mihi: ut id quod mihi bonum fieri volo, non perficiam proximo: nam quod odi pati, illud facio.

Perficere autem bonum, non invenio. Non video facere.

Non enim quod volo bonum, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago. Sicut verbi gratia, si quis jam devorare consuevit, etiam cum non optat incurrere.

Si autem quod nolo, illud facio: jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Non ego qui invito sed consuetudo peccati: quam tamen necessitatem mihi ipse paravi.

Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum. Si ego volo, invenio mihi legem bonum facere contra adjacens malum. Item hoc est quod ait, secundum animæ voluntatem bonum velle se facere: adjacere sibi malum juxta desideria carnis.

Quoniam mihi malum adjacet. Quod dicit: Quoniam mihi malum adjacet: ostendit quia non per necessitatem peccat: sed propria voluntate ducitur ad peccatum, cum vult esse carnis amator.

Condelector enim legi Dei, secundum interiorem hominem. Consentio legi secundum mentem. Item interior homo noster rationalis & intelligibilis, est anima, quæ consentit legi Dei. Lex enim ejus est rationabiliter vivere: & non duci irrationabilium animalium passionibus. Exterior verò, est corpus nostrum. Ejus autem lex prudentia carnis est: quæ docet edere & potare & ceteris uti luxuriis, quæ repugnant rationi. Et si superaverint, legi peccati subijciunt. Sic enim ita est, sicut quidam æstimaunt: quia quod nolumus, hoc facimus.

Video autem aliam legem in membris meis. Desideria consuetæ, vel persuasionem inimici.

Repugnantem legi mentis meæ. Conscientiæ scilicet naturali, vel legi divinæ, quæ in mente consistit.

Et captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. In consuetudinem delictorum.

Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis hujus. Ego qui sic detineor, quis me liberabit de consuetudine mortifera corporali?

Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Admirabiliter intulit, dicens: Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum: quia quæ Moyses & naturalis

lex non docuit, hæc docuit Dominus noster Jesus Christus: contemnere mundum, & superare vitia. Unde beatus Apostolus hoc docet, dicens: Qui autem Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Item quem lex non potuit liberare: nunquid non Paulus nondum erat Dei gratia liberatus? Unde probatur: quia ex alterius persona hæc loquitur.

Igitur ego ipse mente servio legi Dei. Recapitulat ut concludat: & rursus in persona ejus qui sub lege erat hæc loquitur.

Carnem autem legi peccati. Homo carnalis duplex est quodammodo, & in semetipso divisus.

Caput VIII.

NIHIL ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem ambulant. Hic Apostolus nihil in illis damnatione dignum esse ait, qui carnis opera crucifixerunt.

Lex enim spiritus vita in Christo Jesu. Notandum quia gratiam legem appellat.

Liberavit me à lege peccati & mortis. Quæ mortificat peccatores.

Nam quod impossibile erat legi. Hic ostendit quoniam lex per infirmitatem carnis non poterat impleri. In eo autem in quo dicit: Deus cum filium suum misisset in similitudinem carnis peccati: & propter peccatum misisset demonstrat, quoniam ante incarnationem erat filius: & suscepta postea carne, quæ ad peccandum esset proclivior, ipsa tamen absque peccato eam suscepit. Et idcirco dicitur in similitudinem carnis peccati suscepta carne venisse: & peccatum in eadem carne damnaße: quoniam carnem quam suscepit, innoxiam servaverit ab omni contagione peccati. Item legem dicit, non præcepta sacrificiorum, & cetera quæ erant umbra, usque ad tempus Christi data: sed illam quam & Dominus noster Jesus Christus docuit, dicens: Omnia quaecumque vultis ut faciant vobis homines, sic & vos facite illis. Ista est enim lex & Prophetæ. Infirma enim erat quæ nos volebamus. Non enim impossibilia mandata. Unde Filius Dei formam servi accipiens factus est homo, ut peccatum damnaret in carne, & nos instrueret quemadmodum oporteat peccatum damnare in carne: ut justificationis legis impleatur in nobis.

In quo infirmabatur per carnem. In illis infirmabatur, non in se.

Deus filium suum mittens. Contra Photinum, qui negat filium ante carnem.

In similitudinem carnis peccati. Dicens in similitudinem carnis peccati: ostendit eum eandem quidem carnem, sed absque peccato portasse. Item hic similitudo veritatem habet: sicut Adam genuit ad similitudinem suam. Similem ergo cæteris hominibus carnem Dominus Deus noster Jesus Christus assumpsit.

Et de peccato damnavit peccatum in carne. Quasi si dicas, de hoste expugnavit hostem: Sive sicut hostias quas pro peccato offerebant in lege, peccati nomine vocabant, cum ipsi delicta nescirent: sicut scriptum est, Et imponent manus super caput peccati sui: Sic & Christi caro, quas pro peccatis nostris oblata est, peccati nomen accepit. Quidam autem dicunt, quod peccato Judæorum, quod Dominum occiderunt, peccatum diaboli quod hostem deceperat, per hominem condemnari: sicut ad Hebræos dicit: Ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium. Sive de illius carnis substantia quæ ante serviebat peccato, vicit (nunquam peccando) peccatum: & in eadem carne damnavit peccatum, ut ostenderet voluntatem esse in crimine, non naturam, quæ talis à Deo facta est, ut possit non peccare si velit.

Ut justificatio legis impleatur in nobis. Ut quod in illis repugnante carnali consuetudine implere non potuit, in nobis saltem impleatur, qui exemplo Christi mortificabimus carnem.

Qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt: quæ carnis sunt, sapiunt: qui verò secundum spiritum sunt, quæ sunt spiritus sentiunt. Homo ex spiritu & carne constructus est. Quando ergo carnalia agit, totus caro dicitur: quando verò spiritualia,

totus spiritus appellatur. Unaquæque enim substantia, cum eadem alteram in suam ditionem erigit: & vim quodammodo propriam & nomen amittit. Nam singulæ cognata sibi & vicina desiderant.

Nam prudentia carnis mors est: prudentia autem spiritus, vita, & pax. Notandum quia non caro mors, sed prudentia. Ejus autem mortem dicens: æternam penam significat. Item ipse alibi dicit: prudentiam humanam esse, malo vicem referre. Talis ergo prudentia mortem parit transgrediendo præceptum. Spiritus verò prudentiæ, in præsentem pacem habet, & non reddendo vicem, & vitam in futuro. Prudentia verò à providendo est appellata.

Quoniam sapientia carnis inimica est Deo. Legi enim Dei non est subiecta. Non ipsa caro, ut Manichæi dicunt, sed sensus carnis inimicus est Deo. Omne enim non subiectum, inimicum est. & quicumque se voluerit vindicare, etiam veteris legis nonnunquam modum excedit.

Nec enim potest. Impossibile dixit: ut vel sic eos à carnis concupiscentiis revocaret.

Qui autem in carne sunt. Hic probatur quia superius non carnem, sed opera acculaverat carnis: quia quibus hoc dicitur, utique in carne vivebant.

Deo placere non possunt. Fieri enim non potest ut carni deditus, aliquando non peccet.

Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Hoc est in spiritualibus operibus occupati.

Si tamen spiritus Dei habitat in vobis. Hic ostendit, quoniam Spiritus sanctus Patris & Filii sit. Item in illo spiritus Dei habitat, in quo ejus apparent fructus: sicut ait ad Galatas: Fructus autem spiritus est, caritas, gaudium &c.

Si quis autem spiritum Christi non habet, hic non est ejus. Spiritus Christi, est humilitas & patientia: omniumque virtutum est, qui dilexit inimicos & pro eis oravit.

Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum. Si Christum imitami carnalis sensus, quasi mortuus, non resistit. Unde & David aiebat: Ego tanquam furdus non audebam, & sicut mutus non aperiens os suum, &c.

Spiritus verò vivit propter justificationem. Nunc Spiritum nostrum significat: qui propter justitiam suam vita appellatur, quasi justificans corpus, beata illa æterna vita. Item spiritus vivit ut justitiam operetur. Non enim hoc solum queritur, ut à carnalibus cessemus, sed etiam ut spiritualia faciamus.

Quod si spiritus ejus qui suscitavit Jesum à mortuis, habitat in vobis: qui suscitavit Jesum Christum à mortuis, vivificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum ejus in vobis. Si tamen purificati ut in vobis Spiritus sanctus habitare dignetur: non patitur Deus templum spiritus interire: sed quomodo Jesum à mortuis suscitavit: ita & corpora vestra restaurabit.

Ergo fratres, debitor es sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Hoc totum agit, ut ostendat eis legem non esse necessariam: quæ carnalibus data est. Item manifestè nunc ostendit: quia non de communi & naturali morte superius fecerit mentionem, dicens:

Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. Significat autem mortem pænæ æternæ. Non enim quia caro humana mala sit, & spiritus bonus, laudat spiritum, & vituperat carnem: cum ipse doceat, dicens: Et virgo cogitat quæ sunt Domini, ut sit sancta corpore & spiritu. Novit enim & mentem acculare, dicens: Homines corrupti mente: hoc enim dicit, ostendere volens maximam partem passionum, desideria humani corporis esse: quod cum cæteris irrationalibus animalibus commune habemus. Sicut enim cætera animalia de terra habent nativitatem: ita & nos corpus. Anima autem nostra spiritus est incorporeus & rationalis, & immortalis. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. Secundum rationem expositam: carnales homines justitiam custodire non possunt.

Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Spiritualibus actionibus, carnis opera subjeceritis. Notandum sanè opera carnis, non substantiam acculare.

Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei. Quicumque merentur sancto Spiritu gubernari: Sicut è contrario, qui peccant, spiritu diaboli aguntur, ab initio peccatore. Item quicumque secundum doctrinam Spiritus sancti

Tom. V.

vivunt: ipsi sunt qui spiritu Dei aguntur.

Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Dei. Notandum est, quia Judæi etiam filii Dei erant: tamen cum essent sub lege velut sub pedagogo agentes, spiritum timoris habebant. Item Judæi acceperunt spiritum, qui illos ad servitutem cogeret per timorem. Timere enim fervorem est: diligere, filiorum: sicut scriptum est: Servus Dominum suum timebit, & filius diligit patrem suum. Illi ergo qui operari charitatis voluntate nolebant: timoris necessitate coguntur. Nos verò omnia voluntariè operemur: ut filios nos omnes probemus, non servos timoris. Item vos Romani in adoptionem filiorum vocati estis, non sicut Judæi, qui subditi legis imperio, in servitute tenebantur.

In quo clamamus, abba pater. Qui vocat patrem, filium se esse profitetur. Debet ergo patri in moribus similis inveniri: ne nomine quoque in vacuum usurpato, majori pænæ subiaceat.

Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Testimonium adoptionis est, quod habemus spiritum per quem ita oramus. Tantam enim aram accipere non poterant nisi filii.

Si autem filii, & heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Christi. Qui meretur esse filius, meretur effici hæres patris, & veri filii coheres.

Si tamen compatimur. Si talia patimur, cum necesse fuerit, pro nomine ejus: qualia pertulit ille pro nobis.

Ut glorificemur. Sicut Johannes ait: Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus.

Existimo enim quod non sunt condigne passionis hujus temporis. Hic vult futuram gloriam commendare, ut præsentis pressuras facilius toleremus. Et revera nihil posset homo condignum pati gloria cælesti: etiam si talis esset illa qualis modo est vita. Quicquid enim passus fuerit à morte, plus non est quam etiam pro peccatis suis antea merebatur. Nunc autem & peccata donantur: & tunc vita æterna præstabitur, confortium angelorum, splendor solis, & cætera quæ sanctis legimus repromissa.

Ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Modo enim abscondita est cum Christo in Deo: & nondum apparuit quid erimus: quod Dominus repromisit sanctis.

Nam expectatio creaturæ revelationem filiorum Dei expectat. Diversi hunc locum, diversis modis exponunt. Sive omnis creatura resurrectionis tempus expectat: quia tunc in melius commutabitur, sive angelica, sive rationalis creatura. Petrus enim dicit, etiam angelos gloriam desiderare sanctorum. Quidam etiam sic dicunt: Adam & Evam esse creaturam, quos olim serpens à spe divinitatis vanitati subiectos, corruptioni effecerit deservire: non ex semetipsis peccantes, sed serpentis instigatione & consilio. Et ipsi, inquit, liberabuntur, ut jam non corruptioni deserviant. Omnem autem creaturam dicunt esse, quicumque usque ad adventum Christi iusti fuerunt: quia & ipsi nondum accipientes expectant, Deo pro nobis aliquid melius providente. Non solum autem illi: sed & nos ipsi in quibus completa sunt, necdum teneamus, sed in spe sustinemus: quamvis quæ multi videre iusti cupierunt, viderimus. Item dicens: Si tamen compatimur, ut & glorificemur: & inferens: Expectatio creaturæ: De rationali creatura sermonem fecit: & non sicut quidam existimant de irrationali, vel insensibili, quæ ad servitutem hominum creata est: & post hæc peritura, quando sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cæli cadent super terram: & tunc erit novum cælum & nova tempora. Creatura autem, Adam est & Eva, quæ adhuc expectat se à Deo recipere adoptionem.

Vanitas enim creatura. Vanitas est omne quod quandoque finitur. Item vanitas est prævaricatio: cui subiecta Eva, non propria voluntate, sed à serpente decepta, spe illa qua audierat: Et eritis quasi dii, scientes bonum malum. Servitus autem est corruptionis quam audivit Adam: Terra es & in terram ibis. In resurrectione recepturi sunt incorruptionem filiorum Dei.

Subiecta est. Si angeli hominibus ministrant. Non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe: quia & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. Jam non serviet eis qui Dei imaginem corruerunt.

Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit & par-O o o j

tur usque adhuc. Sicut gaudent angeli super penitentes: ita dolent super converti nolentes. Item nunc communem creaturam nominat, post Adam & Evam, iustos qui fuerunt usque ad tempus Christi: qui & ipsi Adæ & Evæ, qui dicuntur creatura, simul congemiscunt, recipere desiderantes præmia virtutum quæ Dominus promissit eis.

Non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes, & ipsi intra gemimus adoptionem filiorum Dei. Non solum angeli qui benigniores nobis sunt de huiusmodi dolent, sed etiam nos qui iam Spiritum sanctum habemus, de talibus ingemiscimus: sicut & Jeremias ingemiscens aiebat: Heu mihi anima, quia perit terra reverens: & reliqua. Item dicens: Non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes: manifestè edocuit: quia non de irrationali, vel insensibili creatura sermonem fecerit, quæ non participat Spiritum sanctum, sed de sanctis dicit qui Deo placuerunt naturali lege, similiter & Moyse. Discipuli autem Christi primitias dicuntur habere spiritus id est, prima & præclara charismata, per quæ ditaverunt omnem terram. Non enim tanta fuit gratia ante legem & in lege Moyse. Et quod priores sint discipuli Christi, Hebræis scribens docet: Sed & hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid providente: & ne sine nobis consummarentur.

Expectantes redemptionem corporis nostri. Nondum rem ipsam promissam percepimus, sed speramus: sicut ad Corinthios ait: Per fidem enim ambulamus, & non per speciem.

Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quæ videtur, non est spes. Nam quod videt quis, quid sperat? Quod videtur, non speratur: sed si proprium est, possidetur. Nulla enim spes in rebus visibilibus est Christianis. Non enim nobis præsentia promissa sunt, sed futura.

Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Ideo fides per patientiam grandis est præmi: quia quod non videt credit: & quasi iam acceperit, ita secura est de nondum acceptis: sicut ait ad Hebræos: Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis repromissionem. Spes enim sine patientia esse non novit.

Similiter autem & spiritus adjuvat infirmitatem nostram. Secundum hanc spem adjuvat: ut non terrena, sed cælestia postulemus. Infirma enim est nostra possibilitas, nisi doctrina sancti Spiritus adjuvetur.

Nam quid oremus sicut oportet nescimus. Quia adhuc per speculum videmus. Frequenter obliunt, quæ prodesse putamus: & ideo nobis postulata minime conceduntur provisione divina: sicut & ipse alibi ait: Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet à me, & reliqua. Aliter: Difficile orationis nostræ desiderium secundum quod corde concepimus, exprimere vix voce valeamus: unde subsecutus est.

Sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Deus ergo qui scrutatur corda, & si sermone comprehendere non sufficimus: novit in quantum modo credere cupiamus. Scit tamen quia pro sanctis rebus, non pro sæcularibus postulamus secundum ipsius voluntatem.

Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus. Quasi summus sacerdos.

Quia secundum Deum postulat pro sanctis. Hic gratiam spiritus, spiritum nominavit: sicut alibi dicit: Si oravero lingua, spiritus meus orat: & æmulatores estis spirituum. Postulat autem: quia postulare nos facit gemitibus, qui enarrari non possunt: sicut tentare nos dicitur Deus ut sciat: hoc est, ut scire nos faciat quales scimus. Sed & hoc commune quod Dominus fieri jubet, ipse dicitur operari: ut ille ædificavit domum, aut ille codicem fecit: cum nec ipse scripserit, nec ille construxerit. Item gratiam spiritus, nominat spiritum: qui docet nos pro nobis Domino postulare, sicut Isaias dicit: Spiritus sapientiæ & scientiæ & intellectus. Et Corinthiis scribens dicit: Sic & vos quoniam æmulatores estis spirituum, ad ædificationem Ecclesiæ querite ut abundetis.

Scimus autem quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Omnia quæcumque fecerimus, vel passi fuerimus propter dilectionem Dei, omnia nobis ad mercedem crescunt. Omnia enim quæcumque iustus fecerit, profuerunt.

His qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos præcivir. Secundum quod proposuit sola fide salvare quos præcivir credituros: & quos gratis vocavit ad salutem, multo magis glorificabit ad salutem operantes.

Et prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Prædestinare idem est quod præcivir. Ergo quos prævidit conformes futuros in vita, voluit ut fierent conformes in gloria. Qui transformavit corpus humilitatis nostræ, conforme corpori claritatis suæ.

Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Primogenitus ex mortuis in gloriam. Item hic secundum quod homo factus est, secundum gratiam quæ in eo erat, Filius Dei, primogenitus interpellat pro nobis, non quasi Deus interpellat, sed quasi summus sacerdos.

Quos autem prædestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & iustificavit: quos autem iustificavit, illos & glorificavit. Quos præcivir credituros, hos vocavit. Vocatio autem volentes colligit, non invitos. Aut certe discretio non in personis, sed in tempore est. Hoc ideo dicit, propter fidei inimicos: ne fortuitam Dei gratiam iudicarent. Ergo vocantur per prædicationem ut credant: credentes iustificentur per baptismum: glorificentur in virtutibus gratiarum.

Quid ergo dicemus ad hæc? Si Deus pro nobis, quis contra nos? Vult ostendere quod nemo possit impedire eos qui diligentes Deum, diliguntur à Deo, quo minus gloriam quæ promissa est, consequantur: eo quod perfecta quæ in illis est charitas, omnem causam mortalis timoris foras expellat.

Qui etiam proprio filio suo non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Præmisit tradidit, ut tradentibus maneret libertas arbitrii: & nobis patientiæ monstraret exemplum. Quod dicit, pro omnibus: notandum quia non pro aliquantibus.

Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quid potest habere charius, quod nobis neget, qui filium non negavit?

Quis accusabit adversus electos Dei? Deus qui iustificat? Qui est quis condemnet? Quos Deus elegit credentes, ac signis & virtutibus iustos ostendit: quis pro pristinis audit acculare delictis, vel pro contemptu legalium mandatorum?

Christus Jesus qui mortuus est? imo qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei. Secundum assumpti hominis loquitur formam: qui mortuus est & resurrexit.

Qui etiam interpellat pro nobis. Ut cum ipso simus, ubi ipse est. Solent planè Ariani ex interpellationis causa, movere calumniam, dicentes, quod qui interpellatur, interpellante sit maior. Quibus respondendum est, Deum oblivionem non pati: ut pro ipsis commoneatur semper quos ipse elegit: sed in hoc interpellare eum dicitur, dum semper patri hominem quem suscepit, quasi nostrum pignus ostendit: & offert ut verus pontifex & æternus.

Quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? Sicut scriptum est. Post tanta & præclara beneficia, vel promissa, quæ poterit tam gravis esse pressura: quæ nos ab ejus charitate divellat: & dicendo omnes docet tales esse debere: qui à Christo nec periculum debeant separari. Tunc verò Judæi volebant illos à Christo ita separare, ut ad legis eos custodiam revocarent.

Quia propter te mortificamus tota die. Non propter aliquod crimen, sed propter te, qui dixisti: Beati eritis cum perfequerentur vos, & cætera.

Æstimati sumus sicut oves occisionis. Hoc in nobis Christianis maxime impletur: quibus non licet nosmetipsos defendere, sed exemplo Domini & magistris: qui sicut ovis ad victimam ductus est, omnia illata patientissimè tolerare.

Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos. Has omnes tribulationes pro nihilo ducimus, propter eum qui nos tantum dilexit, ut etiam moreretur pro nobis. Et quando pro ejus nomine morimur, tunc maxime triumphamus: præsertim cum leve sit pro se pati, quod pro aliis Christus Dominus pati dignatus est.

Certus sum enim: quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque

profundum. Pro certo confido: quia nec si mihi quis mortem metueret, nec si vitam promitteret, nec si se angelum diceret à Domino destinatum, nec si se angelorum principem mentiat: nec si in præsentem honorem conferat: neque si polliceatur gloriam futurorum: neque si virtutes operetur: nec si cælum promittat: & inferno deterreat, vel profunditatem scientiæ suadere conetur, unquam nos poterit à Christi secedere charitate.

Neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei. Omnem penè creaturam nominavit: & non fuit his contentus nisi addiderit, ut etiam si sit alia creatura, nec ipsa valeat separare.

Quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Deum diligit in Christo, cujus dilectio consistit in custodia mandatorum, sicut & ipse ait: Si diligitis me, mandata mea servate. Nec non imitationem amoris sui in fraterna charitate constituit, dicens: In hoc cognoscet homines: quia mei discipuli estis, si dilexeritis invicem. Et Joannes ait: Si fratrem quem vides, non diligis: Deum quem non vides, quomodo potes diligere.

Caput I X.

VERITATEM dico in Christo Jesu: non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto: quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Contra Judæos acturus, primum illis satisfacit non se odii causa hæc dicere, sed amoris: eo quod doleat illos non credere Christum: ad quos primum salvandos advenit. Quod autem dicit, se in Christo dicere veritatem: ostendit hominem baptizatum: qui per communicationem corporis & sanguinis Christi in ipso manet, & ipse in illo: quicquid vel facit, vel loquitur in Christo, eum loqui, vel agere, cujus est membrum. Et quicquid ei illatum injuriæ fuerit, Christo similiter irrogari. Nam quod ait: concientiam sibi in hac parte testimonium perhibere: illum docet veritatem dicere, cujus conscientiam in omnibus attestatur. Nec eum mendacii reum, interna aculatione constituit. Item Apostolus se tristem dicit valde pro fratribus suis secundum carnem, qui dicit nullum nos separare à charitate Christi: sciens se quando persecutor erat, & optabat se anathema esse à Christo, vocatum à Christo secundum ejus misericordiam: & volebat eos credere, & eandem misericordiam promereri.

Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem. Optabam aliquando cum persequeretur Christum, non modo optarem: sciebam quod ipsum essent hæc omnia. Sed postquam cognovi veritatem, dereliqui eos quos taliter diligebam, & ipsi nondum convertuntur.

Qui sunt Israelitæ: quorum adoptio est filiorum. De ipsis enim dicebat: Filius meus primogenitus Israel.

Et gloria, & testamentum, & legislatio. Veteris latio, & novi promissio.

Et obsequium, & promissio. Hoc est mysterium angelorum, vel Prophetarum.

Quorum patres. Abraham, Isaac, & Jacob.

Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen. Contra Manichæum, Photinum, & Arium: quia & ex Judæis est secundum carnem, & Deus benedictus in sæcula: sicut & Thomas adoravit & dicit: Deus meus, Deus meus. Quod ille confirmat, dicens: Quia vidisti, ideo credidisti.

Non autem quod exciderit verbum Dei. Licet Apostolus doleat Judæos excidisse à promissionis gratia, ostendit tamen non inane fuisse verbum Dei: & his promissa debere, non qui secundum carnem ex Abraham, Isaac, & Israel nati sunt: sed qui servantem fidem Patriarcharum, de quorum semine putantur. Item quia superius dixerat dolere se quod genus Israel proprio vitio excluderetur à regno, quorum hæc omnia fuerunt. Hic ostendit illos qui non credunt, non esse filios Abraham, ne omnibus Judæis præjudicare putaretur, & objiceretur ei: Nunquid Deus mentitus est Abraham?

Non enim omnes qui ex circumcisione sunt Israel, hi sunt Israelitæ: neque si semen sunt Abraham, omnes filii. Si non omnes, tamen aliquanti: Et si non omnes Israelitæ, Israel sunt: sunt ergo ex gentibus aliquanti, in quibus non est dolus.

Sed in Isaac vocabitur tibi semen. In solo Isaac vocati sunt, etiam tunc filii Abraham: non etiam in Ismael, cum & ipse ex ejus stirpe descenderet. Item semen Isaac non isti qui secundum carnem nati sunt: sed hi qui secundum spiritum sunt, hoc est, secundum fidem Isaac. Qui enim talis, hujus promissio est, & adoptio filiorum. Habebat enim primogenitum Esau: & non est à Deo dilectus, nisi Israel.

Id est, non qui filii carnis, hi filii Dei: sed qui filii sunt promissionis æstimantur in semine. Ismael enim secundum carnalem usum natus est ex ancilla: Isaac verò super naturam de senibus ex repromissione Dei est generatus: Ita nunc Christianos promissio facit filios Abraham, quam meruit fides, ut scilicet pater sit gentium plurimarum.

Promissionis enim verbum hoc est. Hic ostendit posteriorem populum, more Isaac, esse repromissionis.

Secundum hoc tempus veniam: & erit Sara filius. Antequam nasceremini: imo priusquam Rebecca. Esau & Jacob ex utero suo funderet, in Jacob dilexi vos: In Esau idumæum odio habui. Quem locum Paulus Apostolus mystica disputatione eventilans, scriptum est, ad Romanos: duo pariter testimonia de Genesi Malachiaque conjungit. Sed & Rebecca de uno concubitu habens Isaac patrem nostrum. Nam cum nondum nati essent, aut aliquid egissent boni vel mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret: non ex operibus, sed ex vocatione dictum est ei: Quia major serviet minori: Sicut scriptum est, Jacob dilexi: Esau autem odio habui. Hoc enim quod dicitur: Sicut scriptum est, & ad Geneleos librum, & ad Prophetam Malachiam refertur. Et non solum ait: Jacob dilexi, antequam nasceretur: & odio habui Esau, priusquam ex matris utero funderetur: sed in posteros eorum amorem meum & odium conservavi. Odium in Esau, cujus montes qui appellantur Seir, redegi in solitudinem, & urbes feci esse desertas, & à serpentibus ac bestiis obtineri.

Non solum autem illa, sed & Rebecca. Non solum autem Ismael & Isaac: qui quamvis ex uno quidem patre, diversa tamen matre sunt generati: non sunt unum apud Deum, sed etiam Jacob & Esau: qui ex uno sunt de Rebecca nati concubitu, antequam nascerentur fidei sunt apud Deum merito separati: ut propositum Dei de eligendis bonis, & refutandis malis, etiam in præsentia maneret. Ita ergo & nunc quos præcivir de gentibus credituros, elegit: & ex Israel rejecit incredulos.

Ex uno concubitu habens Isaac patris nostri. Quæ legitur primo geminos edidisse: & eo, quasi novum aliquid accesserit, perterrita Deum interrogat.

Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali: ut secundum electionem propositum Dei maneret: Sive ut hoc significaret: quod modo etiam de geminis qui non credit, abjiceretur.

Non ex operibus, sed ex vocatione dictum est ei. Præscientia Dei non præjudicat peccatores, si converti voluerint. Dicit enim per Ezechielem: Si dixerò peccatori, morte morietur: & ille conversus iustitiam fecerit: vita vivet, & non morietur.

Quia major serviet minori. In Geneleos libro dictum est: Duæ gentes & duo populi in utero tuo: & populus populum superabit: & major serviet minori. Ergo prophetia non de his est, qui secundum carnem sunt Jacob & Esau: sed de his qui futuri erant ex operibus boni & mali: & ex ipsis operibus aut odium Dei habere, aut misericordiam ejus consequi.

Sicut scriptum est, Jacob dilexi, Esau autem odio habui. Hoc autem quod dicitur, sicut scriptum est, & ad Geneleos librum, & ad Prophetam Malachiam pertinet. In Geneleos libro ad Rebecca dicitur: Duo gentes & duo populi in utero tuo. Unde bene ostendit Apostolus promissiones non esse eorum qui secundum carnem filii sunt Abraham, sed eorum qui fidem patrum servant atque custodiunt.

Quid ergo dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? Absit. Timuit ne quod ipse propterea dixerat, ut probaret apud Deum prærogativam generis nil valere: si jam tunc significatum posteriorem populum meliorem futurum, non intelligentes, putarent eum dicere: quod alios Deus bonos faceret, alios malos, secundum ipsorum sententiam: quod erat iniquorum punire: qui non sua sponte peccasset: proponit sibi ex adverso testimonia, quibus ipse hoc affirmare so-